

SZOCIÁLPOLITIKAI ELŐADÁSOK A TÉBE KÖZGYŰLÉSÉN

A Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete *Hegedűs Lóránt* felsőházi tag elnökle alatt most tartotta új székházát felavató közgyűlését, amelynek napirendjén két érdekes szociálpolitikai előadás is szerepelt. Az egyiket *Nyulászi János* igazgató tartotta a magyar pénzügyintézetek szociális feladatairól a falu életében, a másik előadásban *Kresz Károly* igazgató számolt be a *TÉBE* működéséről a szociálpolitika terén. Az egyik a múltban végzett munkára pillantott vissza, a másik a jövő szociális teendőit világította meg.

A pénzügyintézetek szociális feladatai a faluval szemben.

Szociális feladat teljesítése jelenti a gyöngék oltalmát, – kezdte előadását *Nyulászi János* – jelenti a kezdő, a mérsékelt erővel rendelkező támogatását, annak megerősítését. Orvosolja a jövedelemeloszlást. Az, akinek van, juttat annak, akinek nincs. *Maga a hitelnyújtás elsődrendű szociális feladat teljesítése.* A hitel megszervezése azt jelenti, hogy a gazdasági erőt, a tőkefelesleget eljuttatjuk attól, akinek van, ahhoz, akinek arra szüksége van. Ha a pénzügyintézetek a nyújtott hitelek ellenőrzik s gondoskodnak arról is, hogy e hitelek az önállósítást, a termelőmunkát, a munkaalakalmak teremtését támogassák, szociális feladataik jelentékeny részét már is teljesítik. De ez nem meríti ki szociális feladataikat.

Szociális feladat a gazdasági tudás fejlesztése is. A vidéki pénzügyintézeti direktor, aki nem egyszerű kamatszámító gép, aki kliensében nem a csupán pénzt hozó vagy pénzt vivő embert látja, hanem, akit áthat a gazdasági nevelés jelentősége, az az ügyfélnek ügyétségét kikéri, neki tanácsot ad, őt tájékoztatja, gazdasági gyóntatója, megbecsülhetetlen szolgálatokat tesz környezetének. Az intézetnek törekednie kell a vidék lakosainak általános gazdasági nevelésére is. A *TÉBE* részéről gondoltunk erre. Nyugdíjpénztárunk balmazújvárosi gazdáit a földművelésügyi minisztérium továbbképző tanfolyamán támogattuk, a tenyészállatvásár meg látogatásában segítettük. Gondoskodtunk két oktatófüzet megírásáról, azoknak egyike általános mezőgazdasági, másikja állattenyésztési tanácsadó. Ezeket tagjainknak is rendelkezésére bocsátottuk s ma már azok sok ezer példányban forognak közköze.

A takarékosági akció szintén szociális feladat teljesítése. E részben talán több aktivitásra van szükség. Az általános gazdasági intelligencia fejlesztése tekintetében elsődrendű szerv lehet a vidéki intézet igazgatósági ülése. A régi nemzetiségi pénzügyintézetek valóságos gazdasági parlamentek voltak. Vezetőikből politikailag szóttevő tényezők lettek. Gondoskodnia kell az intézet vezetőinek, hogy az igazgatósági ülések foglalkozzanak az illető vidék szociális problémáival. A leg-

több intézet megalakításakor nagy lelkesedéssel létesítenek választmányt. De ezt a választmányt rövidesen elhanyagolják. Ezt az elhanyagolt intézményt kell mindenütt életrekelteni s annak keretében megbeszélés tárgyává tenni azokat a kérdéseket, amelyek akár az ország, akár a vidék gazdasági és szellemi kultúrájának előbbrevitelét érintik. Minél kisebb embereket vonunk be ebbe a körbe, munkánk annál eredményesebb. A kisember nagy kitüntetésnek veszi, ha közfunkcióit helyeznek rá.

Pénz, anyagi javak direkt juttatása is lehet szociális feladat. De a pénzadás csak akkor igazán értékes, ha felhasználását ellenőrizzük és irányítjuk. Pénzügyintézetünk sok szép és nagy dolgot alkottak. Létesítettek óvodát, iskolát, internátust, gőzfürdőt, artézi kutat, kaszinót, olvasókört, kórházat. Messze vezetne elsorolni mindazt, amit Debrecen, Győr, Hódmezővásárhely, Miskolc, Nagykanizsa, Pécs, Székesfehérvár, Szombathely stb. intézetei alkottak. Ilyenek létesítése ma is szociális feladat, de vannak új működési területek is. Példaként hivatkozhatom a *TÉBE* által Balmazújvároson meghonosított szülési segélyre, a sokgyermekes családok támogatására történő tehénkiosztásra, az önállósítás és gazdasági felszerelés megindítását jelentő felesben való marhatartásra. Ez a legutóbbi gondolat különösen nagyjelentőségű. Megmutatja az utat, amelyet követnünk kell, ha a telepítési és kisbérleti akcióval kapcsolatban gazdáinkat iparkodunk tőkével ellátni s a *tőkeszegény kisgazda tőkészerzésének alapját megadni.* Nem tudom elképzelni, hogy lehet-e a kisebb vidéki pénzügyintézetnek szebb és nemesebb szociális feladatot vállalni, mint az önálló gazdasági létét megteremteni akaró kisembernek segítségére lenni.

Itt van a legújabb Hangya-akció, a vidék gazdalaányainak nevelésére. Ehhez is érdemes csatlakozni. Gondolok a *háziiparra.* Kezdve a háziipart a legelsőlegesebb szükséglet fedezésénél, a varrásnál. Azért tartom ezt legfontosabbnak, mert a fogyasztó mindjárt helyben van, nem kell piacot keresni. Ezévből próbaképpen létesítettünk 42 személy részére egy egyhavi varróiskolai tanfolyamot. Az eredmény egészen csodálatos. Az oktatási idő napi hat óra, reggel 8-2 óráig s a varni tanulókat nem lehet hazavárni este nyolc óránál hamarabb. Egyéb háziipari cikkeknél: szövés, fonás útján termelt tárgyaknál az intelligens igazgató nagy szolgálatokat tehet a fogyasztópiacok felkutatása útján.

A kisemberek lakásszükségletének megfelelő ellátása a falu szociális feladatainak legfontosabbika. A *FAKSZ* e tekintetben igen tiszteletreméltó munkát végez, de az egész ország ezirányú szükségletét fedezni aligha tudja. Az a meggyőződésem, hogy akkor, ha a nyújtott hitel egy része tekintetében az államkincstár szavatosságot vállalna és kamathozzájárulással segítené az építkező kisembert, úgy a pénzügyintézetek is inkább merének az építkezni akaró kisemberek támogatására lenni. Elismerem, ez nagy probléma. Ezt bölcsen megoldani nem könnyű feladat, mert nehéz egyensúlybahozni a mezőgazdasági hitel tekintetében az utolsó időben felszaporodott gátló tényezőket a hitel érdekeivel, de ha becsületesen akarjuk megoldani a kérdést, nem lehetetlen.

Mikszáth Kálmán mondja, hogy az orkán a hatalmas nagy szálfákat mihamar megtöri és elpusztítja, a kis fűszálakat pedig sértetlenül hagyja, azokat legfeljebb megborzolja. Ez a gondolat az, amely a nemzet fennmaradása érdekében a *kisember védelmét kötelességünké teszi* s amely a telepítési politikának az erkölcsi jogosultságot megadja. *A nemzet jövője az erőteljes parasztság-*

tól függ. Az utolsó évek politikai irányzata az állam és a gazdasági élet elsőrendű feladatává tette azok földhözjuttatását s gazdasági megerősítését. Ennek az eszmének szolgálatába kell állnia a hitelszervezetnek is. Meg vagyok győződve, hogy pénzintézeteink az ebben az eszmekörben rájuk háruló feladatokat el fogják végezni, csak a törvényes intézkedések ne korlátozzák őket ebben a munkában. Lehet ezt a munkát ellenőrizni, lehet ügyelni arra, hogy kizsákmányoló ügyletek ebből folyólag ne köttessenek, de az egészséges, józan parcellázást megghiúsítani nemcsak hogy nem szabad, hanem annak a kormányzat általi támogatása hazafias kötelesség.

A TÉBE működése a szociálpolitika terén.

Kresz Károly előadása arról szólott, hogy a TÉBE működésének egyik lényeges alkotó elemét a lefolyt 21 év alatt a szociálpolitikai kérdések alkották. A budapesti pénzintézeti alkalmazottak túlnyomó része betegségi biztosítás szempontjából ma a MABI tagja és minthogy a MABI öregségi ágazata a kényszertakarékosság egyik legfontosabb tényezője, szociálpolitikai munkássága körében a TÉBE egy a MABI elnökségében helyet foglaló kiküldöttje útján tevékeny részt vesz ennek az intézménynek vezetésében, képviselve van az OTI közgyűlésében és egyes fontos bizottságaiban. A TÉBE igen élénken részt vett a betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. XXI. t.-c. előkészítésében, valamint az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére kötelező biztosításról szóló 1928. XL. t.-c. előkészítésében is.

A pénzintézeteknek a világháborút megelőzően *hatalmas és teherbíró nyugdíjpénztáraik voltak*, jelentékeny nagy vagyonnal. Ez a vagyon azonban az infláció folytán összezsugorodott és a nyugdíjpénztáraknak új alapra való helyezése elkerülhetetlenül szükségessé vált. Az 1928. XL. törvény javaslatának kezünkhöz juttatott első tervezete a nyugdíjalapok tekintetében intézkedést nem tartalmazott. A TÉBE indokolt felterjesztésére azonban a kormány hajlandó volt a már fennálló nyugdíjalapokat, illetőleg nyugdíjpénztárakat, mint a kötelező biztosítást helyettesítő szervet elismerni, feltéve, hogy tagjainak száma legalább 40, amely határ később a pénzintézetekre nézve 25-re szállított le.

A TÉBE-nek ez az akciója, amelyet a GYOSz-szal teljes egyetértésben és karöltve indított, a nagy- és közép-pénzintézeti tisztviselők érdekeit kellőképpen megvédte; nem nyert azonban a kérdés ezáltal megoldást azokra az intézetekre nézve, amelyeknél az alkalmazottak száma 25-nél kevesebb volt, miután a népjóléti kormány a közös pénztár létesítésére vonatkozó kérésünk teljesítése elől elzárkózott. Amikor a képviselőház plénuma az elismert vállalati nyugdíjpénztárak kérdését szabályozó 146. szakaszt tárgyalta, nyilatkozott meg a hajlandóság a kormányban, hogy helyt adjon a TÉBE azon kérésének, hogy a Pénzintézeti Központ kötelékébe tartozó azok a pénzintézetek, amelyek 1928 január 1-én tényleg fennállott és a törvény hatálybalépésekor is önálló, működő nyugdíjpénztárt tartottak fenn és megfelelő biztosítéki alappal rendelkeznek, közös nyugdíjpénztárt létesíthessenek. A törvény rendelkezésének megfelelően alakult meg 1928 december utolsó napjaiban a *TÉBE Országos Nyugdíjpénztára, amelyhez akkor 342 pénzintézet csatlakozott 2000 alkalmazottat jelentve be*. A Nyugdíjpénztár tagjainak száma ma 367, 1903 biztosítottal. Tizenegy évi fennállás alatt a nyugdíjasok száma 1939 végén 98, a nyugdíjak és járulékok egy évre átszámított összege 188.155 pengő. A Nyugdíjpénztár 11 év alatt összegyűjtött vagyona 10.660.625 pengő és az ingatlanvagyonnak egyik alkatrésze a székház,

amelyet a mai közgyűlés alkalmával ünnepélyesen felavatunk.

A TÉBE szociálpolitikai működésének egyik jelentékeny eleme ennek a Nyugdíjpénztárnak létesítése. Ez a Nyugdíjpénztár munkássága során a tulajdonképeni szociálpolitikai szempontok mellett a befektetéseknél is igyekezett a szociális érdekeket szem előtt tartani, amit bizonyít a *balmozújvárosi telepítés* és az, hogy *vidéki bérházak* építését kezdeményezte, amivel a vidékről összegyűlő pénz egy részét a vidékre ismét visszavezette.

Az utolsó négy-öt esztendő folyamán a TÉBE szociálpolitikai munkásságának igen jelentékeny része azokkal a törvényalkotásokkal kapcsolatban adódott, amelyeket a kormány az alkalmazottak helyzetének javítása érdekében valósított meg. Ez irányban az első: az 1937. XXI. t.-c. Ez a munkaidőt, a legkisebb munkabért és fizetéses szabadságot szabályozza. A pénzintézetek már e törvényalkotást jóval megelőzően tudatában voltak e kérdések szociálpolitikai fontosságának és az 1921 szeptember 1-én hozott TEBE határozattal bevezették a *nyolcórás munkaidőt és a hétvégi szünetet*, úgyhogy rendkívüli munkálatoktól eltekintve, a törvényben megállapított 44 órás munkaidőt a törvény életbelépése előtt sem haladták túl. A pénzintézetek által fizetett munkabérek általában magasabbak voltak, mint egyéb munkaadók által fizetett munkabérek s így a törvény e tekintetben lényeges változást nem hozott. *A fizetéses szabadságot a pénzintézetek évtizedekkel e törvény meghozatala előtt megvalósították*, sok tekintetben magasabb mértékben, amint a törvény azt előírja. A gyermeknevelési pótlékról intézkedő 1936. XXXVIII. t.-c.-et a TÉBE helyesléssel fogadta annál is inkább, mert érdemben már korábban megvalósította az abban foglalt intézkedéseket, amennyiben *nős alkalmazottainak az intézetek magasabb lakbért és gyermeknevelési pótlékok juttattak*.

Kresz Károly ezután rámutatott arra, hogy mind a tisztviselőknek és más alkalmazottaknak, mind a pénzintézeteknek jelentős érdeke a pihenőidő testet és szellemet frissítő felhasználása. Ennek a célnak szolgálatában áll a Magyar Pénzintézeti Sportegyletek Ligájának működése, melyet a TÉBE nagyszegű hozzájárulásaival segít elő, továbbá a Pénzintézeti Altisztek Testező Egyesülete, a TÉBE Levente Egyesülete és a TÉBE Öregleventék Társasága. A tisztviselők zenei és más szellemi szórakozásairól ugyancsak gondoskodnak a pénzintézetek, a TÉBE gyermeknyaraltatási akciója pedig már hosszú évek óta folyik. *Nagy buzgalommal karolta fel mindenkor a TEBE a menekültek és az értelmiségi munkanélküliek elhelyezésének ügyét*. 1922 végéig a TÉBE kötelékébe tartozó pénzintézetek 904 egyént helyeztek el, közöttük 24 táborkot, 500 törzs- és főtisztet, 380 menekültet. 1932-ben a pénzintézetek 94, 1934-ben 50, 1937-ben 150 diplomás vagy érettségizett munkanélküli elhelyezését vállalták és már 1937 első felében 227 ilyen egyént alkalmaztak. Ezek a számok is bizonyítják, hogy a pénzintézetek és a TÉBE mindenkor milyen megértéssel viseltettek a szociálpolitikai kérdések iránt.

Sajnos, sokszor nehéz ezt a működést kifejezni, – így fejezte be előadását Kresz Károly – mert a feladatok és problémák súlyosak és nagyok voltak. De a pénzintézetek tudatában vannak annak, hogy a megelégedett tisztviselői kar működésük legerősebb biztosítéka, ezért mindig arra törekedtek, hogy a magyar középosztálynak ezt a kiváló csoportját erősítsék és a TEBE ebben a munkában mindig komoly részt kíván magának.

Vértés István